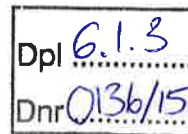

Avdelning sydväst
Lena Almvik
lena.almvik@ivo.se

INKOM
2015 -08- 13
Göteborgs Stad
Centrum

Göteborgs stad Centrum
Box 5293
402 25 GÖTEBORG

Ärendet

Tillsyn av bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS vid gruppboenden Blåelden, Göteborgs Stad

Beslut

Inspektionen för vård och omsorg, IVO, beslutar att avsluta ärendet

Bakgrund

Inspektionen för vård och omsorg, IVO, genomför under 2015 en nationell tillsyn av bostäder med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Tillsynen utgör ett underlag i Socialstyrelsens arbete med genomförandet av den funktionshinderpolitiska strategin under åren 2011 – 2016 och delmålet ökad delaktighet. Tillsynen ska bidra till att personer med funktionsnedsättning i större utsträckning kommer till tals, blir lyssnade till och kan utöva inflytande över insatsernas genomförande.

IVO:s tillsyn är en uppföljning av den tillsyn av 100 bostäder med särskild service som Socialstyrelsen genomförde år 2012. Ett syfte med uppföljningen är att följa utvecklingen över tid och möjliggöra jämförelser med resultatet från tillsynen 2012. Tillsynen bygger på ett slumpmässigt urval av 50 av de 100 bostäder som granskades 2012.

IVO kommer i januari 2016 att överlämna en underlagsrapport till Socialstyrelsen. IVO kommer även att i särskild rapport redovisa det sammanlagda resultatet av tillsynerna 2012 och 2015.

Underlag

IVO genomförde den 23 april 2015 en förannmäld inspektion på gruppboenden Blåelden i Göteborgs Stad, stadsdelsnämnden Centrum.

Representanter för IVO var inspektörerna Micael Lindblad och Lena Almvik.

Inför tillsynen hade IVO begärt in

- Uppgifter om anställd personal i gruppboenden

- Uppgifter om boende i gruppboenden

Vid inspektionen intervjuades chefen för verksamheten samt två representanter för personalen varav den ena arbetar som stödpedagog i gruppboenden. Även den stödpedagog i verksamheten som nyligen avslutat sin tjänst på gruppboenden deltog vid intervjun. Då enhetschefen bara hade förestått verksamheten sedan några veckor tillbaks vid intervjutillfället kommer de uppgifter som lämnades vid inspektionen på gruppboenden i huvudsak från intervjuad personal.

IVO har tagit del av fyra enkäter som besvarats av de boendes legala företrädare och samtal har skett med två av de boende.

Vid inspektionen granskades genomförandeplaner och journaler för tre personer.

Redovisning av tillsyn

Verksamheten

Gruppboenden Blåelden bedrivs i kommunal regi. Det bor fem personer; tre män och två kvinnor, i gruppboenden. Alla de boende tillhör personkrets ett enligt 1 § LSS. Det finns inga andra personer knutna till gruppboenden och det finns heller inga andra liknande verksamheter i närheten.

Sedan tillsynen 2012 har gruppboenden flyttat tillbaks till sina ordinarie lokaler, i bottenvåningen på ett flerfamiljshus. Vid Socialstyrelsens inspektion 2012 befann sig gruppboenden i tillfälliga lokaler i en annan del av stadsdelen, detta på grund av att det hade brunnit i den ordinarie fastigheten.

Sedan tillsynen 2012 har verksamheten fått en ny enhetschef. Hon tillträdde sin tjänst några få veckor före inspektionstillfället. Även stödpedagogen i verksamheten har nyligen tillträtt sin tjänst.

En av de boende har flyttat ut från gruppboenden sedan tillsynen 2012 och en person har flyttat in. De intervjuade uppger att den nya boende passar bra in i gruppen.

Verksamhetens lokaler

De boendes lägenheter består av ett pentry, badrum och ett större rum som används både som sovrum och vardagsrum. Några av de boende har skärmat av sin sovplats med t ex en bokhylla.

De boende har tillgång till ett gemensamt allrum i gruppboenden. Här kan de titta på TV, spela spel och umgås. Det finns även ett kök med matplats i anslutning till allrummet.

Gruppboenden är anpassade för personer med rörelsehinder. I de boendes lägenheter är t ex dörrarna extra breda och handfatet är höj- och sänkbart. Det finns dörrtrösklar på några ställen men dessa skulle lätt kunna avlägsnas om behov fanns (ingen av dem som bor i gruppboenden i dag har rörelsehinder).

Inflytande, delaktighet och självbestämmande

Samtliga boende har en genomförandeplan. Det är den boendes kontaktpersonal som upprättar planen, ibland tillsammans med stödpedagogen.

Genomförandeplanerna används på så sätt att de går igenom på verksamhetsmötena som hålls var fjortonde dag. Vid dessa tillfällen pratar personalen om hur varje boendes stöd utformas i förhållande till personens genomförandeplan.

Intervjuad personal uppger att de boende varit delaktiga i utformningen av genomförandeplanen i den mån de kan. Personalen beskriver att man i verksamheten är lyhörd för de boendes önskemål och intressen. Kontaktpersonalen följer in den boendes önskemål när det gäller genomförande av insatsen även om inte den boende själv har förmåga att delta då planerna upprättas. Enligt personalen är de boendes legala företrädare i princip alltid delaktiga då genomförandeplanerna upprättas och revideras.

I gruppboenden förekommer inte någon form av tvångs- eller begränsningsåtgärder. Enligt de intervjuade kan de boende komma och gå som de vill, låsa sin lägenhet och har egen nyckel till lägenheten. De har en egen brevlåda, de kan ha gäster i lägenheten och detta även nattetid. De bestämmer själva när de vill gå och lägga sig och vilka fritidsaktiviteter de vill utöva. Vad gäller när man ska äta så serveras gemensam middag en bestämd tid. Om de boende inte kan eller vill äta då kan man få in middagen till sin egen lägenhet. För de boende är det ofta förknippat med svårigheter att förfoga över de egna pengarna. Flera av de boende har mycket begränsad ekonomi och personalen uppger att de gör så gott de kan för att pengarna ska räcka till det den boende behöver och vill göra.

Gemensamhetsutrymmet i gruppboenden har enligt intervjuad personal

anpassats till de boendes behov. De boende har i övrigt inte haft något direkt inflytande över inredning och liknande.

Dokumentation

Under inspektionen granskades dokumentation i genomförandet för tre av de boende. Av dokumentationen framgår de boendes behov exempelvis av kopior på utredning inför beslut om insatsen.

I de boendes journaler återfinns dokumentation av faktiska omständigheter och händelser av betydelse för genomförandet. Journalen innehåller även mycket dokumentation som har karaktären av löpande daganteckningar. Stödpedagogen överför de av personalens daganteckningar som hon bedömer ska finnas i journalen. Av journalen framgår när den ursprungliga anteckningen gjordes men inte av vem och inte heller dennes befattning.

De boendes önskemål och synpunkter på genomförande av insatsen framgår i viss mån av journalerna. För två av de tre boende vars journal granskades saknas anteckningar om när genomförandeplanen upprättades samt även när planen följts upp och reviderats.

Inte i någon av journalerna förekommer dokumentation enligt patientdatalagen. Några ovidkommande värdeomdömen iaktogs inte.

Av planerna framgår vilka delar insatsen innehåller. Det framgår också vilka mål som gäller för insatsen samt hur insatsen och delar av den ska genomföras. Det framgår inte av någon av de tre granskade genomförandeplanerna om den boende haft inflytande över planeringen. Av en av planerna framgår att legal företrädare deltagit i planeringen men inte i de övriga två. Det framgår inte av någon av de tre planerna om uppföljning av planerna genomförts.

Intervjuad personal beskrev att ett nytt dokumentationssystem håller på att införas i verksamheten och att det nya dokumentationssystemet påverkar verksamhetens dokumentation i sin helhet. Vad gäller genomförandeplanerna specifikt så är verksamheten på väg att införa en ny mall för dessa planer. Den nya mallen är framtagen centralt av Göteborgs Stad och ska vara anpassad till den nya dokumentationsföreskriften (SOSFS 2014:5).

Personal

Kompetens

Enhetschefen är utbildad specialpedagog. Hon har tidigare erfarenhet av att arbeta med målgruppen för gruppboenden dels från särskola, dels

från daglig verksamhet.

Samtlig personal har någon form av relevant utbildning varav den vanligaste är undersköterskeutbildning. Stödpedagogen är utbildad socionom. Flera i personalgruppen har genomgått fortbildning i alternativ och kompletterande kommunikation och om de funktionsnedsättningar som målgruppen för boendet har.

Personalen uppger att de behöver påfyllnad/kompetensutveckling när det gäller tidiga tecken på demens. Personalen uppges också att de behöver kompetens om hur man bemöter och ger stöd till en person med demens. Det är i dagsläget inte bestämt när personalen ska få utbildning i detta avseende. Enhetschefen uppger att hon ännu inte hunnit skapa sig en bild av om personalens kunskap och erfarenheter motsvarar de boendes behov.

Personalen beskriver att de har möjlighet att delta i olika fortbildningar/föreläsningar som anordnas av Göteborgs Stad.

Bemannning

Det arbetar sju personal på gruppboenden. De intervjuade beskriver att alla boende kan genomföra individuella aktiviteter. Om någon av de boende har någon aktivitet som kräver mycket tid från personalen blir dock de andra boende lidande av detta. Det finns alltså en viss begränsning i hur omfattande de individuella aktiviteterna kan vara. Personalen berättar att det varit möjligt att ta in extra personal för att vissa aktiviteter ska kunna genomföras.

Intervjuad personal beskriver att enhetschefen är på plats på de verksamhetsmöten som hålls var fjortonde dag. Då gruppboendets chef är ny sedan en dryg månad bedömer de att det i dagsläget svårt att veta hur hennes närvaro och tillgänglighet kommer se ut.

Intervjuad personal uppger att två personal slutat de två senaste åren. En personal är långtidssjukskriven på halvtid.

Samtal med vård- och omsorgstagare

Vid inspektionen samtalade IVO:s representanter med två av de boende. Båda uppgav att de trivs bra i gruppboendet och att de får ett bra stöd av personalen. Under samtalet berättade de boende både individuella och kollektiva aktiviteter som de genomför med personal och andra personer i bostaden.

Legala företrädares synpunkter på verksamheten

Fyra av de boendes legala företrädare har besvarat IVO:s enkät. Alla fyra redovisar att deras huvudmän har det bra i boendet. De uppger att de deltar i planeringsmöten som rör huvudmannen. En av företrädarna uppger att det är ett problem för huvudmannen att inte hela personalgruppen kan kommunicera med hjälp av tecken. Alla fyra legala företrädare redovisar att det vore önskvärt med lite mer individuellt stöd, antingen för att kunna genomföra individuella aktiviteter utanför boendet eller för mer stöd i den egna lägenheten.

Skälen för beslutet

Tillämpliga bestämmelser

- 5 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS
- 4 kap. 5, 7- 10 §§ och 6 kap. 2-3 §§ Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS

Bedömning

IVO bedömer att verksamheten vid gruppboenden Blåelden uppfyller de krav som ställs genom lagar och föreskrifter, i de delar tillsynen omfattar. IVO har iakttagit följande förbättringsområden:

Verksamhetens lokaler

Det finns inte någon bestämmelse i LSS som anger hur en bostad med särskild service för vuxna ska vara utformad. Enligt 5 § LSS är ett övergripande mål för verksamhet enligt denna lag är att den enskilde ska få möjlighet att leva som andra.

I förarbetena¹ står att en lägenhet i en gruppboende ska vara den enskildes permanenta bostad. Detta ställer särskilda krav på bostadsstandarden. Huvudregeln bör vara att de generella byggbestämmelser som gäller för bostäder i allmänhet också ska gälla för lägenheter i en gruppboende. Av Boverkets byggregler² framgår vilka krav som ställs på utformningen av bostäder. I en bostad ska det bland annat finnas rum med inredning och utrustning för personlig hygien, rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila och/eller rum eller avskiljbar del av rum med inredning och utrustning för matlagning. Bostäder som uppfyller detta benämns ofta som fullvärdiga.

¹ Prop. 1992/93:159 s. 86-87

² BFS 2011:6 BBR 18 med ändring 2011:26, 2013:14 och 2014:3

Högsta förvaltningsdomstolen³ har konstaterat att det inte bara är bostadens standard som ska bedömas utan även hur ändamålsenligheten i förhållande till den person (med funktionsnedsättning) som ska bo där. Den enskildes önskemål är alltså en tungt vägande faktor.

IVO bedömer inte de boendes lägenheter i gruppboenden som fullvärdiga då det saknas en avskiljbar del för sömn och vila. Det finns vidare pentry men inte något kök i lägenheterna.

IVO anser att en person som begär en bostad med särskild service och bedöms ha rätt till denna insats ska erbjudas en fullvärdig bostad. En enskild som redan bor i en lägenhet som inte är fullvärdig ska också, om han eller hon begär det, erbjudas en fullvärdig bostad.

Nämnden bör beakta ovanstående när nya gruppboenden skapas för att i fortsättningen kunna erbjuda en fullvärdig bostad till dem som ansöker om en sådan.

Inflytande, delaktighet och självbestämmande

I de tre genomförandeplaner som granskats framgår inte om de boende varit delaktiga vid framtagande eller revidering av planerna. I samband med IVO:s inspektion redovisade dock personalen på ett tydligt sätt hur man är lyhörd för de boendes intressen och önskemål i utformningen av insatsen. IVO bedömer det som ett förbättringsområde i arbetet med genomförandeplanerna att verksamheten dokumenterar hur de boende varit delaktiga i planeringen och vilken hänsyn som tagits till den boendes synpunkter och önskemål. Att den boendes delaktighet i utformningen bör återspeglas i genomförandeplanen uttrycks även i ett allmänt råd i Socialstyrelsens föreskrift om dokumentation (6 kap. 2 § SOSFS 2014:5).

Dokumentation

Verksamhetens stödpedagog överför de daganteckningar till de boendes journaler som hon bedömer ska utgöra journalen. Av de granskade journalerna framgår när de ursprungliga anteckningarna gjordes men inte av vem och inte heller dennes befattning. Enligt gällande föreskrift ska namn och befattning eller titel på den som gjort den ursprungliga anteckningen framgå av journalen (4 kap. 8 § SOSFS 2014:5). Enligt föreskriften åligger det nämnden att vidta åtgärder så att dokumentationen lever upp till kraven.

IVO bedömer vidare att faktiska omständigheter och händelser av betydelse för genomförandet framgår av de boendes journaler, vilket är i

³ HFD 2011 ref. 47

enlighet gällande föreskrift (4 kap. 9 § SOSFS 2014:5). De boendes journaler innehåller även i hög utsträckning anteckningar av löpande karaktär. Detta gör det svårt att följa genomförande och uppföljning av insatsen, vilket är ett krav enligt 4 kap. 7 § SOSFS 2014:5. IVO noterar att tillsynsmyndigheten gjorde samma iakttagelse vid inspektionen 2012. IVO uppmanar mot denna bakgrund verksamheten att se över sin journalföring och karaktären på den dokumentation som görs. För sin bedömning hänvisar IVO även till allmänt råd från Socialstyrelsen (6 kap. 2 § SOSFS 2014) avseende att genomförandeplanen bör användas som utgångspunkt för fortlöpande anteckningar i journalen.

När det gäller journalföring anges också i föreskrift att det ska framgå av journalen till exempel när en handling som har betydelse för genomförandet eller uppföljningen av en insats har upprättats av den som bedriver verksamheten (4 kap. 9 § SOSFS 2014:5). Det är IVO:s bedömning att upprättande eller revidering av en boendes genomförandeplan utgör en sådan handling som föreskriften syftar på. Även i detta avseende åligger det enligt föreskriften nämnden att vidta åtgärder så att dokumentationen lever upp till kraven.

IVO vill slutligen göra nämnden uppmärksam på ett krav som ställs i den nya dokumentationsföreskriften. Av 4 kap. 5 § SOSFS 2014:5 framgår att personakten ska innehålla uppdaterade uppgifter om den boendes behov av kommunikationsstöd. Detta saknades i de boendes journaler på gruppboenden Blåelden.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschefen Margaretha Larsson. I den slutliga handläggningen har inspektören Micael Lindblad deltagit. Inspektören Lena Almvik har varit föredragande.

För Inspektionen för vård och omsorg

Margaretha Larsson

Lena Almvik

Kopia till: Enhetschefen för gruppboenden Blåelden